

OGÓLNOPOLSKIE FORUM DORADCÓW

ds. Dostępności Uczenia się (DDU)
Materiały konferencyjne.

03.10. – 04.10. 2024 r.

IBE

INSTYTUT
BADAŃ
EDUKACYJNYCH

Ministerstwo
Edukacji Narodowej

unicef

dla każdego dziecka

Spis Treści

4 _____ O projekcie

„Szkoła dostępna dla wszystkich”

5 _____ Geneza projektu

6 _____ Cel projektu ASA

7 _____ Charakterystyka projektu ASA

20 _____ Zaangażowanie beneficjentów

24 _____ Inspirowanie do zmiany w edukacji

27 _____ Agenda Ogólnopolskiego Forum Doradców ds. Dostępności Uczenia się (DDU)

32 _____ Zasady współpracy WKS i MDDU

33 _____ Cele współpracy

33 _____ Szczegółowe zadania Wojewódzkich Koordynatorów Sieci
(przedstawicieli PDN-ów)

35 _____ Szczegółowe zadania MASTER DDU
(Doradców ds. Dostępności Uczenia się)

36 _____ Skrócone opisy interwencji

54 _____ Załącznik 1. Opis metody World Café

56 _____ Załącznik 2. Program warsztatu dla dyrektorów

1

**0 projekcie
„Szkola dostępna
dla wszystkich”**

Geneza projektu

Projekt „Szkoła dostępna dla wszystkich” (Accessible School for All - ASA) odpowiada na wyzwania w zakresie edukacji i wsparcia, jakie wynikają ze zróżnicowania potrzeb edukacyjnych dzieci i uczniów w szkołach ogólnodostępnych. Szczególną rolę w reagowaniu na nie pełnią nauczyciele specjaliści: psychologowie, pedagodzy specjaliści, pedagodzy. Ich kompetencje, warsztat pracy zostały zinterpretowane jako kluczowe zasoby szkoły w adekwatnej i responsywnej reakcji na problem edukacyjny.

Budując koncepcję inicjatywy w pierwszej kolejności zidentyfikowano potrzeby i wyzwania w płaszczyźnie zawodowej nauczycieli specjalistów:

1. Częste rozpoznawanie potrzeb w zakresie zapewnienia dodatkowego wsparcia w procesie uczenia się u dzieci i uczniów - różnymi formami pomocy psychologiczno-pedagogicznej objętych jest ok. 30 % dzieci i uczniów (dane MEN).
2. Jakościowe skomplikowanie potrzeb edukacyjnych, które nie są warunkowane tylko niepełnosprawnościami, ale również trudnościami w relacjach rówieśniczych, problemami w zakresie zdrowia psychicznego (np. trauma wojenna, problemy adaptacyjne), doświadczeniami migracji.
3. Niedostatek bezpłatnych form doskonalenia zawodowego dla nauczycieli oraz pomocy metodycznej (badanie Związku Nauczycielstwa Polskiego przeprowadzone w 2023 roku).
4. Wprowadzenie standardu zatrudnienia nauczycieli specjalistów w przedszkolach i szkołach w 2022 roku zwiększyło liczbę pracowników

oświaty o ponad 21 tys. osób. W szkołach w roli nauczycieli specjalistów znalazły się osoby świeżo po studiach potrzebujące budowania warsztatu pracy pod okiem superwizorów.

Koncepcja przedsięwzięcia odpowiada na aktualne i istotne potrzeby nauczycieli specjalistów, bowiem jej osiowym działaniem są bezpłatne szkolenia oparte na koncepcji „uczenia się w działaniu”. Tematyka szkoleń dotyczy najważniejszych problemów, wobec których zaproponowano rozwiązania metodyczne, diagnostyczne, dydaktyczne, terapeutyczne określone jako „interwencje”. Nauczyciele specjaliści oprócz znanej sobie roli polegającej na pracy skoncentrowanej na określonym problemie ucznia/uczniów (bezpośrednie wsparcie edukacyjno – specjalistyczne świadczone wobec ucznia z orzeczeniem, opinią z poradni psychologiczno – pedagogicznej) pełnią funkcję tzw. „doradców ds. dostępności uczenia się” (DDU) obejmując wsparciem kompetencyjnym pozostałych nauczycieli (model peer-mentoringu) oraz uczniów, których trudności zidentyfikowano na poziomie szkoły. Finalnie zrealizowany zostaje cel, jakim jest przygotowanie liderów, którzy zdobytą wiedzę będą się mogli dzielić z innymi nauczycielami i pełnić rolę doradców metodycznych, konsultantów, inicjatorów pracy kooperatywnej, organizatorów szeroko zakrojonych działań podnoszących jakość i dostępność edukacji w społecznościach szkolnych.

Cel projektu ASA

Celem głównym inicjatywy jest wzmocnienie kompetencji nauczycieli specjalistów w zakresie udzielania adekwatnego wsparcia dzieciom i uczniom z uwzględnieniem zróżnicowania ich potrzeb rozwojowych i edukacyjnych, w tym dzieciom i uczniom będącym uchodźcami z Ukrainy,

a także integrowania zróżnicowanego środowiska w klasie/szkole. Efektem końcowym działań jest podniesienie jakości edukacji dla wszystkich, bowiem z dobrze zaprojektowanych oddziaływań diagnostycznych, metodycznych, terapeutycznych skorzystają finalnie dzieci i uczniowie jak również rodzice doświadczając wsparcia na miarę istniejących realnie potrzeb.

Do projektu w czasie nieco ponad dwóch tygodni (14.09.23 – 02.10.23) zaaplikowało 721 dyrektorów placówek i 1855 nauczycieli specjalistów. Finalnie w działaniach w nim prowadzonych bierze udział ponad 1200 nauczycieli specjalistów z ponad 500 placówek (szkół i przedszkoli oraz Placówek Doskonalenia Nauczycieli).

Charakterystyka projektu ASA

Niepowtarzalność inicjatywy "Szkoła dostępna dla wszystkich" tkwi w kilku właściwościach koncepcyjnych oraz organizacyjnych przedsięwzięcia:

1. Niepraktykowane dotąd na tak dużą skalę szkolenia w modelu „uczenia się w działaniu”

O ile w rynkowej ofercie szkoleń dla nauczycieli, w tym także nauczycieli specjalistów można znaleźć kursy o bardzo zróżnicowanej tematyce, o tyle nie obejmują one zwykle etapu praktycznego poddawanego analizie krytyczno – refleksyjnej przez samych uczestników. Autorzy koncepcji projektu zaproponowali w ramach szkoleń proces uczenia się oparty na teorii D. Kolba (cykl Kolba), w której efektywne uczenie się stanowi proces obejmujący doświadczenie, refleksję, generalizowanie i zastosowanie. Według tej koncepcji skuteczność i efektywność uczenia się dorosłych zależą m. in. od tego, czy w procesie tym mają możliwość odwoływania się do własnego doświadczenia,

mają wpływ na przebieg szkolenia lub warsztatu, w którym uczestniczą, zinterpretowali cele szkolenia jako swoje własne.

Tak się dzieje w szkoleniach ASA, w których uczestnicy przechodzą przez 3 etapy procesu szkoleniowego, z których ostatni modyfikuje kształt pierwszego. W pierwszym etapie udostępniono nauczycielom specjalistom materiały do samokształcenia opracowane w fazie wstępnej projektu. Zespół merytoryczny określił ich strukturę, a następnie w cyklu spotkań rozmów z ekspertami w dziedzinie edukacji włączającej zaproszono 42 przedstawicieli uczelni oraz organizacji pozarządowych do współpracy w zakresie wytworzenia poszczególnych elementów. W ramach 5 programów, wyodrębniono 25 modułów tematycznych. W strukturze każdego modułu znajdował się film edukacyjny – wykład eksperta, materiały metodyczne do przeczytania i pobrania, ćwiczenia oraz testy sprawdzające wiedzę. W każdym module materiały koncentrują się wokół określonych strategii realizacji działań diagnostycznych, metodycznych, terapeutycznych – tzw. „interwencji” i zostały przygotowane zgodnie z ujednoliconym standardem studium interwencji. Uczestnicy sukcesywnie zapoznawali się z treścią poszczególnych modułów, a zdobyta w ten sposób wiedza stanowiła punkt wyjścia do kontynuacji szkolenia.

W drugim etapie szkoleń w formule synchronicznych spotkań nauczyciele specjaliści mieli możliwość przedyskutowania kluczowych zagadnień związanych z realizacją poszczególnych interwencji. Uczestników podzielono na 45 grup, zaplanowano 1080 spotkań, zatrudniono 50 trenerów – autorów interwencji.

W etapie trzecim nauczyciele specjaliści wybierają interwencje, które wdrażają w praktykę zawodową korzystając ze wsparcia wyspecjalizowanych superwizorów. Każdy uczestnik wybiera min. 5 interwencji spośród 24 zaproponowanych kierując się swoimi kompetencjami zawodowymi (inne interwencje wybierają psycholodzy inne pedagodzy) oraz zainteresowaniami jak i doświadczanymi problemami.

Działanie nauczycieli specjalistów w ramach “interwencji” uwzględnia dwa wymiary:

- „działań w kryzysie” – ad hoc, w odpowiedzi na konkretny problem (np. procedura postępowania w sytuacji doświadczania silnego lęku przez ucznia);
- „działań dystalnych” – budowanie strategii, zasobów, kultury włączenia w organizacji szkoły/przedszkola (np. ocenianie w klasie zróżnicowanej sprzyjające nauczaniu i uczeniu się).

W ramach interwencji nauczyciele posługują się unikalnymi narzędziami, które zostały udostępnione jedynie uczestnikom projektu (pilotażowo), np. znormalizowane i wystandaryzowane narzędzia do diagnozy funkcji poznawczych, które zawierają instrukcje w języku ukraińskim czy autorskimi metodami jak np. metoda międzykulturowego portfolio w nauczaniu języka polskiego jako obcego. Wdrożenie praktyczne strategii wymaga każdorazowo adaptacji procedury do indywidualnego kontekstu szkoły/przedszkola: specyfiki problemu ucznia/rodzica/nauczyciela, stylu pracy nauczycieli, indywidualnej charakterystyki klasy/szkoły.

Strategia sprawdzona w praktyce jest opisywana w raporcie, w którym jest miejsce na osobiste refleksje, propozycje zmian, nazwanie ryzyk zagrażających osiągnięciu celów. Każdy nauczyciel specjalista po zrealizowaniu wybranych interwencji w specjalnie zaprojektowanej do tego celu aplikacji asa.ibe.edu.pl wypełnia raport, w którym opisuje przebieg interwencji, proponuje możliwe modyfikacje, analizuje ryzyka. Interwencja pomimo, że posiada usystematyzowaną strukturę, bowiem składa się z opisu problemu, na który odpowiada, celów, podstaw naukowych, strategii, przewidywanego czasu trwania, ewaluacji skuteczności, szacowanych zagrożeń i ryzyk jest traktowana jako pewien model, stan postulowany, którego założenia są weryfikowane w zderzeniu z praktyką, unikalnym kontekstem danego środowiska szkolnego/przedszkolnego. Wypowiedzi nauczycieli po zakończeniu działania pozwolą zbudować pełniejsze tło sytuacyjno - problemowe dla każdej ze strategii, tym samym dojdzie do modyfikacji materiału początkowego, w który mogą zostać włączone wnioski z realizacji praktycznych. Wybrane przez sędziów kompetentnych opisy stanowiąc będą podstawę do opracowania katalogu skutecznych praktyk włączających, a nauczyciele będący ich autorami otrzymają wyróżnienie i staną się współautorami tej publikacji partycypując w procesie wytworzenia uzasadnionych i udokumentowanych rekomendacji dla praktyki.

Uczestnicy za zrealizowanie każdego etapu otrzymują mikropoświadczenie Odznaka+, które nosi tytuł „Wspieranie dostępności w edukacji”. Jest to cyfrowy dokument potwierdzający umiejętności w określonym obszarze, osiągnięte w oparciu o ustalone standardy. Stosowanie takiej formuły autoryzacji nabytej wiedzy, umiejętności czy kompetencji jest odpowiedzią na zmieniające się metody uczenia i wymagania rynku pracy, a stopniowalny system wydawania poświadczeń ma na celu podtrzymanie motywacji

uczestników do przechodzenia przez kolejne etapy szkolenia, w których aktywność nauczyciela jest niezbędna.

- 2. Tematyka szkoleń dostosowana do najbardziej aktualnych wyzwań i potrzeb w zakresie wsparcia udzielanego przez nauczycieli specjalistów

Tematyka szkoleń i dobór interwencji został zaproponowany w oparciu o zidentyfikowane wyzwania w zakresie udzielania wsparcia edukacyjnego stojące przed szkołami i przedszkolami w aktualnym kontekście sytuacji społeczno-politycznej i oświatowej. Potrzeby uczniów, które są wynikiem takich zdarzeń jak wojna, uchodźstwo, pandemia wymagają odpowiednich, często niesprawdzonych dotąd reakcji, jak np. udzielanie wsparcia dziecku, które doświadczyło silnej traumy, które nie komunikuje się w języku polskim, które przeżywa trudności adaptacyjne i problemy w relacjach z rówieśnikami. Dlatego właśnie tematyka szkoleń dla nauczycieli specjalistów uwzględnia wyzwania aktualne dla systemu polskiej edukacji. Obszary tematyczne szkoleń obejmują 5 programów:

- • **Program 1.** Wdrożenie do praktyki szkolnej metod diagnostycznych wspierających pomoc psychologiczno-pedagogiczną
- • **Program 2.** System wsparcia edukacyjno-specjalistycznego uwzględniający zróżnicowane potrzeby uczniów podczas zajęć lekcyjnych
- • **Program 3.** Ochrona zdrowia psychicznego, zapobieganie zaburzeniom psychicznym dzieci i młodzieży oraz oddziaływanie edukacyjno-specjalistyczne skierowane do uczniów
- • **Program 4.** Prowadzenie działań integracyjnych uczniów i ich rodzin z doświadczeniem migracji, w tym uchodźców z Ukrainy
- • **Program 5.** Budowanie pozytywnego klimatu szkoły/przedszkola

W każdym programie proponowane są zoperacjonalizowane tematycznie działania w formie „interwencji”, które nauczyciele wdrażają i weryfikują w praktyce. Interwencje trwają od kilku tygodni do kilku miesięcy w zależności od ich praktyczno – koncepcyjnej złożoności.

Numer interwencji	Nazwa interwencji
1.1	Zastosowanie procedury Szkolnej Oceny Funkcjonalnej do oceny potencjału i trudności uczniów, w tym uczniów z doświadczeniem migracji i zróżnicowanymi potrzebami edukacyjnymi lub/i niepełnosprawnością
1.2	Badania przesiewowe zdrowia emocjonalno-społecznego
1.3a	Diagnoza rozwoju poznawczego dzieci z ryzykiem dysleksji i zaburzeniem językowym - dla pedagogów, logopedów i terapeutów pedagogicznych
1.3b	Diagnoza rozwoju poznawczego dzieci z ryzykiem dysleksji i zaburzeniem językowym - dla psychologów
1.4a	Diagnoza osobowości w Modelu Objawy–Kompetencje–Cechy i oddziaływania postdiagnostyczne (dla pedagogów, logopedów, terapeutów pedagogicznych)
1.4b	Diagnoza osobowości w Modelu Objawy–Kompetencje–Cechy i oddziaływania postdiagnostyczne (dla psychologów)
2.1	Wzmacnianie poczucia własnej skuteczności uczniów ze zróżnicowanymi potrzebami edukacyjnymi w oparciu o wykorzystanie metody projektów
2.2	Skuteczne sposoby prowadzenia komunikacji jednokierunkowej z rodzicami

Numer interwencji	Nazwa interwencji
2.3	Wykorzystywanie różnorodnych sposobów prezentacji treści - zastosowanie ETR w pracy z uczniami z trudnościami w rozumieniu języka
2.4	Ocenianie w klasie zróżnicowanej sprzyjające nauczaniu i uczeniu się
2.5	Reagowanie na zachowania uczniów zakłócające pracę w czasie lekcji
3.5	Procedura postępowania dla nauczycieli specjalistów w przypadku samobójstwa ucznia lub podjętej przez niego próby samobójczej
3.2	Procedura postępowania dla nauczycieli specjalistów w przypadku uczniów doświadczających silnego lęku
3.3	Procedura postępowania dla nauczycieli specjalistów w przypadku uczniów, którzy doświadczyli traumy
3.1	Procedura postępowania dla nauczycieli specjalistów w przypadku uczniów, którzy przejawiają zaburzenia zachowania i adaptacyjne
3.4	Procedura postępowania dla nauczycieli specjalistów w przypadku uczniów, którzy samookaleczają się
4.1	Metoda preparowania/upraszczania tekstów w toku edukacji uczniów ze zróżnicowanymi potrzebami edukacyjnymi
4.2	Metoda międzykulturowego portfolio w nauczaniu języka polskiego jako obcego
4.3	Zwiększenie liczby interakcji między uczniami w czasie lekcji w grupie zróżnicowanej kulturowo

Numer interwencji	Nazwa interwencji
4.4	Zarządzanie klasą zróżnicowaną kulturowo podczas lekcji przedmiotowych
4.5	Umiejętność budowania wrażliwego międzykulturowo sposobu komunikowania się z rodzicem dziecka z doświadczeniem migracji
5.1	Rozwijanie umiejętności Porozumienia Bez Przemocy (PBP) w przedszkolu z wykorzystaniem gry planszowej „Żyrafa”
5.2	Rozwijanie zdolności do wychodzenia poza własną perspektywę widzenia siebie i świata
5.3	Współpraca szkoły z organizacją społeczną w zakresie doskonalenia procesów edukacyjnych i wychowawczych
5.4	Działania wspierające uczniów z zaburzeniami w komunikacji wynikającymi ze zjawiska przemocy

3. Wypracowanie katalogu praktyk „evidence – based” w obszarze interwencji edukacyjno - specjalistycznych

O ile ostatnio realizowane inicjatywy na rzecz edukacji włączającej dosyć intensywnie eksplorują obszar oceny funkcjonalnej, diagnozy, umiejętności rozpoznawania specjalnych potrzeb edukacyjnych o tyle etap „po diagnozie/ ocenie” nie doczekał się zbyt wielu opracowań/ usystematyzowanych działań. Jak w odpowiedzi na zidentyfikowany problem nauczyciel powinien zareagować i skąd wiadomo, że dana reakcja jest skuteczna? Potwierdzeniem efektywności danych rozwiązań metodycznych, postdiagnostycznych są badania empiryczne. Z tego powodu w inicjatywie, w której promuje się określone interwencje pedagogiczne/specjalistyczne nie mogło zabraknąć komponentu badań

naukowych. Każda interwencja podlega metodologicznie zaplanowanemu procesowi badawczemu i w zależności od jej specyfiki wykorzystywane są metody ilościowe, sondażowe, obserwacyjne oraz jakościowe: wywiady fokusowe, etnografia.

W pierwszej fazie badań, tzw. „preteście” sprawdzono wiedzę, kreatywność, identyfikację z rolą zawodową, postawy, ocenę aplikacyjności założeń edukacji włączającej, poczucie samoskuteczności u 915 nauczycieli specjalistów – uczestników projektu, którzy udzielili odpowiedzi na pytania kwestionariuszowe oraz wzięli udział w testach. Podobne badanie zostanie wykonane jako „posttest” na zakończenie szkoleń, po sfinalizowaniu realizacji interwencji oraz innych działań projektowych.

Do określenia poziomu tych właściwości opracowano autorskie narzędzia badawcze, których właściwości psychometryczne sprawdzono w badaniu pilotażowym na innej grupie nauczycieli. Jednym z nich jest test KNEW - Kreatywność Nauczyciela w Edukacji Włączającej, który składa się z czterech otwartych problemów o charakterze heurystycznym, osadzonych w realiach codziennej pracy nauczycielskiej, wyzwań, na jakie napotykają uczniowie ze specjalnymi potrzebami oraz dzieci ze środowisk migranckich (np. zachowania zakłócające/agresywne, trudności ucznia w porozumiewaniu się j. polskim). Zadaniem nauczyciela jest wygenerowanie możliwych rozwiązań problemów, które byłyby jednocześnie oryginalne i sensowne w formie odpowiedzi otwartych. Wygenerowano 5200 odpowiedzi otwartych na pytania w teście. Rozwiązania proponowane przez nauczycieli zostały ocenione przez sędziów kompetentnych. Spójność ocen sędziów była statystycznie zadowalająca. Ich oceny zostały uśrednione i w takiej formie użyte do trenowania algorytmu AI. Parametry statystyczne wykazały efektywność

stosowania tego mechanizmu, co pozwoli wykorzystać algorytm do analizy danych uzyskanych w kolejnych pomiarach.

Oprócz badań nauczycieli, grupą, u której sprawdzone zostaną takie wymiary jak: funkcjonowanie edukacyjne (m. in. indywidualne podejście nauczyciela do ucznia), relacje rówieśnicze (m.in. popularność, samotność, agresja,) oraz dobrostan psychiczny będą dzieci i uczniowie. Dokonane zostaną porównania międzygrupowe (dzieci z doświadczeniem migracji, dzieci ze szczególnymi potrzebami edukacyjnymi).

Ponadto każda interwencja ma już opracowaną metodologię badań, dzięki czemu zostaną przeprowadzone jedne z nielicznych w Polsce badania sprawdzające skuteczność określonych strategii metodycznych. Na gruncie edukacji brakuje takich badań ze względu na niedobór zamkniętych programów, trudności ich replikacji. W konsekwencji zgromadzona wiedza posłuży jako kierunkowe wskazówki do działania (bardziej niż gotowe wzorce działania).

4. Testowanie interdyscyplinarnego modelu pracy nauczycieli specjalistów oraz peer-mentoringu.

Dostępne na rynku szkolenia są oferowane wąskim i jednorodnym grupom specjalistów – inna tematyka przeznaczona jest dla logopedów inna dla psychologów a jeszcze inna dla pedagogów specjalnych.

Tak sprofilowane doskonalenie zawodowe tych grup zawodowych utrwala model multidyscyplinarny, ale nie zawsze interdyscyplinarny. O ile specjaliści mają w konsekwencji silne kompetencje w zakresie indywidualnej pracy „gabinetowej” z dzieckiem, rodzicem, o tyle pozostają w mniej lub bardziej ścisłej relacji z pozostałymi specjalistami, jak i pozostałymi nauczycielami.

Wysoka responsywność szkoły na wszelkie sytuacje problemowe, szczególnie gdy występują one równolegle i mnogo, jest możliwa tylko wtedy gdy każdy podmiot procesu edukacji potrafi dostrzec problem i odpowiednio, w zgodzie ze swoimi kompetencjami na niego zareagować, czasem może być to bezpośrednie udzielenie wsparcia, czasem konsultacja, czasem pokierowanie ucznia, zwołanie zespołu, współpraca na zasadzie mentoringu. W tym procesie każdy jest aktywny i sprawczy, gdyż realnie przyczynia się do udzielenia potrzebnego wsparcia dziecku/uczniowi.

Nauczyciele specjaliści w projekcie przyjmując rolę „doradców ds dostępności uczenia się” (DDU) mierzą się z zadaniem, jakim jest kreowanie dostępnego środowiska szkolnego. Wychodzą przy tym poza ich wąskie, specjalistyczne kompetencje.

Nauczyciel realizując wybrane interwencje:

- obejmie wsparciem kompetencyjnym pozostałych nauczycieli, w tym nauczycieli-specjalistów (model peer-mentoringu).
- bezpośrednio udziela wsparcia edukacyjno - specjalistycznego dzieciom i uczniom.

Doradca, jak wynika z jego roli, nie tylko doradza innym nauczycielom, rodzicom i uczniom jak postępować w określonych sytuacjach trudnych, ale sam także udziela wsparcia odpowiedniego do potrzeb dziecka/ucznia i w zakresie swoich kompetencji (jako logopeda, pedagog specjalny itp.). Każdy specjalista, w tym psycholog, żeby właściwie realizować interwencje musi być otwarty na współpracę i interakcję w celu uzyskania synergii działań wspierających dzieci i uczniów. Dążeniem w projekcie jest

maksymalne wzmocnienie zasobów szkoły w zakresie pracy diagnostycznej i postdiagnostycznej. Zakłada się, że już na poziomie szkoły możliwe jest nie tylko wykrycie problemu edukacyjnego, ale również jego rozwiązanie przez kadrę tam zatrudnioną. Taki model współpracy jest w projekcie testowany.

5. Włączenie w zakres wsparcia udzielanego w projekcie specjalistów z zakresu ochrony zdrowia

Niektóre potrzeby dzieci i uczniów wynikają z problemów, których rozwiązanie wymaga interwencji specjalistów z sektora ochrony zdrowia. Doświadczenie kryzysu psychicznego choć na poziomie szkoły może zostać zidentyfikowane i wstępnie zabezpieczone, to w wielu sytuacjach niezbędne jest wsparcie specjalistyczne: psychoterapeuty lub psychiatry. Czas oczekiwania na bezpłatną wizytę u tych specjalistów jest bardzo długi. Mając na uwadze, że w szkołach i przedszkolach zakwalifikowanych do projektu znajduje się duża liczba uczniów z orzeczeniami o potrzebie kształcenia specjalnego jak również z doświadczeniem migracji zaprojektowano ofertę bezpłatnych i anonimowych konsultacji z psychiatrami i psychoterapeutami. Do tego celu opracowano rozwiązanie techniczne, które umożliwia realizację konsultacji w sposób anonimowy, a jednocześnie oferta jest ograniczona tylko do szkół i placówek uczestniczących w projekcie. DDU jak i dyrektorzy wchodząc na swoje konto w aplikacji mogą wygenerować kody cyfrowe i udostępnić je w szkole (np. serię kodów zapisać na karteczkach). Osoba (rodzic, uczeń lub nauczyciel), która planuje skorzystać z konsultacji odbiera kod i z jego wykorzystaniem może dokonać rezerwacji terminu u wybranego specjalisty. Mechanizm ten sprawdza się, a kolejne cykle konsultacji będą powtarzane do końca trwania projektu. Do tej pory odbyło się ok. 1000 godzin spotkań, z których korzystali rodzice, nauczyciele oraz pełnoletni uczniowie.

Konsultacje dotyczyły całego spektrum zróżnicowania problemów w obszarze zdrowia psychicznego, jak np. napady złości, trudność w dostosowaniu się do reguł i zasad w szkole, agresja, mutyzm wybiórczy, nadpobudliwość psychoruchowa, nadruchliwość, depresja, zaburzenia pamięci krótkotrwałej; zaburzenia koncentracji; problemy emocjonalne, pogorszenie wyników w nauce, niechęć do nauki, objawy lękowe, nadużywanie telefonu i TV, problemy w relacjach rówieśniczych, konflikty w szkole, samookaleczenia i myśli samobójcze, autyzm i związane z tym problemy w zachowania, somatyzacja w sytuacjach problemowych itp.

Dla rodziców i uczniów postugujących się językiem ukraińskich zaproponowano konsultacje ze specjalistami mówiącymi w tym języku.

6. Uzyskanie szerokiego zasięgu wsparcia i trwałego efektu w krótkim czasie

W projekcie określono wskaźniki liczbowe odbiorców, do których dotrze zaprojektowane wsparcie. Celem było sięgnięcie do ponad 10 tys. nauczycieli oraz ok. 30 tys. uczniów w dosyć krótkim czasie. Uzyskanie tych wskaźników okazało się możliwe dzięki nadaniu nauczycielom specjalistom specjalnej roli liderów/operatorów zmiany na rzecz dostępności. Założono rekrutację 1120 nauczycieli specjalistów wyszkolonych w modelu „uczenia się w działaniu”, którzy angażując się w interwencje oraz świadcząc doradztwo i superwizje w miejscu pracy udzielą wsparcia szkoleniowo – konsultacyjnego ok. 10 nauczycielom, co w skali projektu da wynik 11200 nauczycieli.

Dodatkowo oczekiwaniem jest objęcie wsparciem edukacyjno – specjalistycznym ok. 28 dzieci w placówce, w której pracuje DDU.

Finalnie wsparcie dotrze do ok. 30 000 dzieci i uczniów. O jego charakterze oraz właściwościach ilościowych i jakościowych dowiemy się z raportów wypełnianych w aplikacji projektowej asa.ibe.edu.pl

Zaproponowany w projekcie model realizacji działań szkoleniowych jak również utrzymywania trwałości efektu pozwalała nie tylko dotrzeć do dużej liczby odbiorców, powoduje też, że działania „żyją” i utrzymują swoją dynamikę także po zakończeniu projektu. Rozwiązanie to jest dużo bardziej skuteczne i ekonomiczne niż popularne szkolenia kaskadowe oparte jedynie na teoretycznym przekazie podającym pozbawione nadzoru nad etapem praktycznym.

Utrzymaniu efektów projektu sprzyja włączenie do jego działań Placówek Doskonalenia Nauczycieli (PDN-ów), które wspomagają przedszkola, szkoły i placówki w zakresie realizacji zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych. Współpraca ta pozwoli upowszechnić działania projektowe i zsynchronizować je z rozwiązaniami i zagadnieniami popularyzowanymi na szkoleniach, spotkaniach dla nauczycieli organizowanych przez te placówki. Przedstawiciele PDN-ów będą pełnić role koordynacyjne współpracując blisko z zespołem projektowym i monitorując jakość realizacji projektu w szkołach na poziomie województw. Wytworzona w ten sposób dynamiczna sieć placówek biorących udział w projekcie, umożliwi zainicjowanie długofalowych i partnerstw o zasięgu lokalnym, regionalnym lub nawet ogólnopolskim.

Zaangażowanie beneficjentów

Ze względu na angażującą formułę szkolenia (e-learning, warsztaty, działania praktyczne (interwencje, superwizje) niezbędny jest wysoki poziom motywacji do uczestnictwa w tych zadaniach jak również odpowiednie rozwiązania logistyczne, które pozwalają na bezpośredni kontakt z uczestnikami.

Do tego celu stworzono specjalną aplikację (asa.ibe.edu.pl), na której każdy uczestnik projektu (nauczyciel, ale też dyrektor szkoły lub przedszkola) loguje

się, a jego postęp w szkoleniu jest monitorowany. Aplikacja służy celom sprawozdawczym (znajduje się w niej moduł raportowy do opisu realizacji interwencji), badawczym (zamieszczane są tam kwestionariusze do badań) i komunikacyjnym (forum wymiany informacji dostępne dla wszystkich uczestników). Zarejestrowanie w aplikacji jest potwierdzeniem wejścia do projektu.

Nauczyciel – DDU jest w działania projektowe zaangażowany wielorako:

Jest szkolącym się w procesie doskonalenia zawodowego

Przechodząc przez kolejne etapy szkolenia nabywa nową wiedzę, umiejętności i kompetencje, które bazują na już posiadanych kwalifikacjach. W tym sensie nauczyciel uczestniczy w różnych formach doskonalenia: samokształceniu (e-learning), warsztatach, tutoring (superwizje) oraz uczy się przez doświadczenie realizując interwencje.

Jest mentorem (szkolącym innych)

Realizując interwencje, które są zaprojektowane jako wsparcie doradczo – konsultacyjne DDU prowadzi nauczycieli przedmiotowych w rozwiązywaniu problemów edukacyjnych, realizuje szkolenia rad pedagogicznych z tematyki (np. procedury postępowania w sytuacji doświadczenia kryzysu psychicznego).

Jest udzielającym wsparcia

W odpowiedzi na dostrzeżony problem ucznia podejmuje działania interwencyjne, np. poszukuje przyczyny trudności w uczeniu się dokonując oceny funkcjonowania poznawczego za pomocą narzędzi, do których dostęp otrzymał w ramach projektu ASA.

Jest koordynatorem zespołu współpracujących nauczycieli na rzecz wspólnego celu

Nauczyciel specjalista bez względu na swój profil kompetencyjny (zarówno logopeda, psycholog czy pedagog) może być inicjatorem działania angażującego całą społeczność szkolną, np. realizując interwencję polegającą na nawiązaniu współpracy szkoły z organizacją społeczną w zakresie doskonalenia procesów edukacyjnych i wychowawczych.

Jest badanym

Nauczyciel specjalista bierze udział w badaniach naukowych jako badany odpowiadając na pytania kwestionariuszowe dotyczące jego przekonań na temat edukacji uczniów ze zróżnicowanymi potrzebami edukacyjnymi, swojej subiektywnej skuteczności w rozwiązywaniu problemów edukacyjnych. Jest również stawiany w symulowanych sytuacjach problemowych, do których proponuje rozwiązania (np. spadek motywacji uczennicy, która ma trudności w komunikacji w języku polskim; zachowania trudne ucznia w spektrum autyzmu).

Jest badaczem

Nauczyciel realizując wybrane interwencje bierze udział w procesie ich ewaluacji. W zależności od typu interwencji polega ona na udziale w wywiadzie fokusowym, badaniu socjometrycznym klasy przed i po wprowadzeniu kilku miesięcznych działań zwiększających ilość interakcji między uczniami o różnym pochodzeniu kulturowym, udostępnieniu formularzy ankiet nauczycielom, którzy przeszli szkolenie przez niego prowadzone etc.

Jest refleksyjnym praktykiem

W każdym etapie procesu doskonalenia nauczyciel specjalista może podzielić

się refleksją, udzielić informacji zwrotnej. Namysłu nad swoim działaniem praktycznym dokonuje finalnie w opisowym raporcie końcowym, gdzie może zwrócić uwagę na sukcesy, momenty trudne, zgłosić propozycje innych zastosowań strategii.

Zaangażowanie uczestników wymaga motywacji, a jego poziom intensywności jest wysoki od wejścia do projektu aż do jego zakończenia. Zmienność i dynamika zadań, a także zbieżność z rzeczywistymi obowiązkami zawodowymi tej grupy nauczycieli powoduje, że nie stanowią one dodatkowego obowiązku, a stają się narzędziem/sposobem w realizowaniu zadań z codziennej praktyki zawodowej.

Jest autorem rekomendacji

Nauczyciele specjaliści, którzy zgłoszą swoje opisy realizacji interwencji do konkursu zostaną zaproszeni do współpracy przy tworzeniu publikacji zawierającej rekomendacje dla praktyki. Publikacja zostanie przekazana w otwartym dostępie. Tym samym mogą nadać swoim działaniom wymiar uogólniony, podnieść swoje poczucie sprawczości i kompetencji i realnie wpłynąć na pracę innych nauczycieli w całej Polsce.

Jest odbiorcą wsparcia

Nauczyciel – DDU ma możliwość skorzystania z konsultacji specjalistycznych z zakresu psychoterapii i psychiatrii nie tylko w sytuacji problemu, który dotyczy dziecka/ucznia, ale także swojej osobistej sytuacji zawodowej, w której może przeżywać stres, wypalenie zawodowe, objawy depresji, pogorszenia nastroju.

Oprócz nauczycieli specjalistów w projekt aktywnie zaangażowane są całe społeczności szkolne: dyrektorzy, nauczyciele przedmiotowi, rodzice oraz

dzieci i uczniowie nie tylko uczestnicząc w interwencjach, korzystając z konsultacji, ale także doświadczając proinkluzywnej kultury organizacyjnej szkoły/przedszkola oraz zwiększonej dostępności w aspekcie dydaktycznym jak również społecznym.

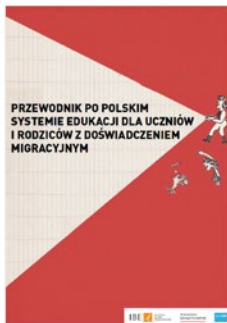
Inspirowanie do zmiany w edukacji

Założeniem inicjatywy jest propagowanie zmiany - zwiększenie dostępności środowiska uczenia się dla wszystkich uczniów. Dostępność ta rozumiana jest w aspekcie poznawczym, percepcyjnym, językowym, diagnostycznym. Działania na rzecz dostępności edukacyjnej wykonują praktycznie nauczyciele specjaliści - uczestnicy projektu nazywani Doradcami ds Dostępności Uczenia się (DDU) realizując wybrane interwencje. Aktualnie znajdują się oni w procesie działania praktycznego oraz szkoleniowego, a trwałość wprowadzonej (nawet jeśli dopiero pilotażowo) zmiany pokażą kolejne miesiące, a może nawet lata po zakończeniu projektu. O tym, że proponowane działania są inspirujące dla uczestników wnioskować można z odpowiedzi zwrotnych, pytań szczegółowych o poszczególne strategie, z wyrażanej chęci komunikowania się z autorami interwencji. Dodatkowo w aplikacji asa.ibe.edu.pl po zalogowaniu dostępne jest forum, w którym rozwijane są wątki związane z pracą na rzecz integracji społeczności szkolnej, promowania dialogu i otwartej komunikacji, samostanowienia uczniów, oceniania włączającego. Uczestnicy wymieniają się doświadczeniami oraz inspirują się wzajemnie przywołując przykłady z własnych szkół/przedszkoli.

Informacje od uczestników inspirują zwrotnie do rozbudowania projektu o nowe zagadnienia (np. materiały dla dyrektorów, dodatkowe interwencje dla nauczycieli specjalistów przedszkolnych), które już zostały włączone w plan działań na rok 2024/2025.

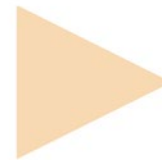
Szkoła dostępna dla wszystkich
DZIAŁANIA PLANOWANE W PROJEKIE „SZKOŁA DOSTĘPNA DLA WSZYSTKICH”

w roku szkolnym 2024/2025

„Przewodnik po polskim systemie edukacji”

- Dla rodziców,
- Dla uczniów z doświadczeniem migracyjnym

Wrzesień 2024

Kurs pn. „Wspieranie rozwoju językowego uczniów z doświadczeniem migracji – nauczanie języka polskiego jako obcego”.

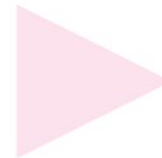
- Dla nauczycieli przedmiotowych
- Dla nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej

Wrzesień 2024

Kurs „Przedszkole dostępne dla wszystkich”

- Dla nauczycieli specjalistów przedszkolnych

Wrzesień/Październik 2024

W imieniu zespołu projektowego serdecznie dziękuję wszystkim uczestnikom za zaangażowanie i wkład w realizację zadań w projekcie. Współpraca z Państwem jest kluczowa dla osiągnięcia wyżej opisanych celów i założeń.

Beata Papuda-Dolińska
liderka projektu „Szkoła dostępna dla wszystkich”

2

Agenda

**Ogólnopolskiego
Forum Doradców
ds. Dostępności
Uczenia się (DDU)**

Spotkanie Wojewódzkich Koordynatorów Sieci DDU (przedstawiciele PDN-ów), wyróżniających się aktywnością w projekcie ASA Doradców Dostępności Uczenia (tzw. Master DDU) oraz dyrektorów szkół i placówek zaangażowanych w projekt „Szkoła dostępna dla wszystkich”.

Data: 3 – 4 października 2024 r.

Miejsce: Ministerstwo Edukacji Narodowej oraz Centrum Konferencyjne ADN, Warszawa.

Dzień pierwszy: 3 października 2024 r.

Miejsce: Ministerstwo Edukacji Narodowej (al. J. Ch. Szucha 25, Warszawa)

11:45 – 12:15 | Rejestracja Uczestników

Rejestracja na wydarzenie i odbiór materiałów konferencyjnych.

12:15 – 13:15 | Oficjalne Otwarcie Forum

- Powitanie uczestników i zaproszonych gości.
- Przemówienie inauguracyjne – przedstawiciel Ministerstwa Edukacji Narodowej.
- O znaczeniu działań na rzecz uczniów ze zróżnicowanymi potrzebami, doświadczeniem migracji i uchodźstwa - przedstawiciel UNICEF.
- Dostępność edukacji jako jeden z kierunków działalności Instytutu Badań Edukacyjnych - przedstawiciel IBE.
- Przedstawienie programu i celów forum - kierownik projektu „Szkoła dostępna dla wszystkich”.
- Sesja Q&A - liderzy w edukacji: rola nauczycieli specjalistów, dyrektorów i PDN-ów w procesie budowania/wdrażania edukacji włączającej.

13:15 – 13:45 | Przerwa kawowa**13:45 – 16:00 | Panel Dyskusyjny z Ekspertami: „Interwencja jako działanie ukierunkowane na wsparcie uczniów ze zróżnicowanymi potrzebami edukacyjnymi”**

Cel: Zidentyfikowanie głównych wyzwań i barier, z jakimi spotykają się szkoły i nauczyciele przy realizacji zadań projektowych (szkolenia, interwencje). Omówienie potencjalnych rozwiązań tych problemów. Wypracowanie praktycznych rekomendacji dotyczących efektywnego wdrażania interwencji wspierających uczniów ze zróżnicowanymi potrzebami.

Opis: Dyskusja z udziałem ekspertów - autorów opisów interwencji, uczestników projektu oraz dyrektorów szkół zaangażowanych w projekt.

16:00 – 17:00 | Konsultacje indywidualne z ekspertami.

Cel: Umożliwienie uczestnikom uzyskania indywidualnych porad dotyczących konkretnych wyzwań, które napotykają w swoich placówkach z wdrażaniem interwencji. Zapewnienie ukierunkowanego wsparcia, poprzez wskazanie praktycznych rozwiązań dostosowanych do konkretnych potrzeb uczestnika.

18:30 – 20:30 | Kolacja Integracyjna

Dzień drugi: 4 października 2024 r.

Miejsce: Centrum Konferencyjne ADM, Browary Warszawskie, Budynek GH; wejście B, ul. Grzybowska 56. Warszawa.

09:00 – 09:30 | Powitanie uczestników i podsumowanie pierwszego dnia Forum.

09:30 – 12:30 | Warsztaty Tematyczne z wykorzystaniem metody World Café¹

Cel: Wymiana doświadczeń i pomysłów, poszukiwanie innowacyjnych rozwiązań oraz opracowanie praktycznych wniosków i rekomendacji w zakresie wdrażania interwencji w szkołach.

Opis: Uczestnicy zostają podzieleni na małe grupy, każda z grup pracuje nad konkretnym zagadnieniem związanym z realizacją interwencji.

12:30 – 13:30 | Przerwa na lunch

Sala nr 1

13:30 – 15:30 | Warsztaty planistyczne – praca w parach : Koordynator i Master Doradca Dostępności Ucznia

Cel: Opracowanie strategii działania w zakresie budowania wsparcia dla szkół w realizacji określonych interwencji we wskazanych przez zespół projektowy szkołach oraz współpracy koordynatorów z DDU.

¹ Opis metody w załączniku nr 1.

Opis: Warsztaty rozpoczynają się od prezentacji filmu instruktażowego dotyczącego planowania, realizacji i raportowania wykonania interwencji. Każda para opracowuje konkretne plany działania, które mogą być wdrożone w szkołach. Plany powinny zawierać cele, kroki do osiągnięcia tych celów, zasoby potrzebne do realizacji oraz harmonogram działań.

Sala nr 2

13:30 – 15:30 | Warsztaty dla dyrektorów: „Szkoła jako organizacja ucząca się”

Cel: Wsparcie dyrektorów w rozwijaniu kultury organizacyjnej, która sprzyja uczeniu się i współpracy w ich szkołach.

Opis: Warsztaty będą prowadzone w formie interaktywnych sesji, łączących prezentacje teoretyczne, pracę w grupach, a także dyskusje i wymianę doświadczeń między uczestnikami.

15:30 – 16:00 | Podsumowanie i zakończenie Forum.

- Wnioski ze spotkania. Omówienie kluczowych punktów i wniosków z prezentacji, dyskusji i warsztatów.
- Najważniejsze ustalenia i rekomendacje.
- Refleksje i opinie Uczestników.
- Wręczenie certyfikatów uczestnictwa.
- Oficjalne zakończenie Forum.

3

Zasady współpracy WKS i MDDU

Współpraca Wojewódzkich Koordynatorów Sieci (WKS – pracowników Placówek Doskonalenia Nauczycieli) z nauczycielami specjalistami – MASTER DD (MDDU) (doradcami ds. dostępności uczenia się wyróżniającymi się aktywnością w projekcie ASA) jest oparta na modelu konsultacyjnym, wzajemnym mentoringu i wymianie doświadczeń.

Cele współpracy:

- Zbudowanie spójnego przekazu w zakresie zagadnień popularyzowanych na szkoleniach realizowanych przez PDN-y oraz włączenie w nie tematyki pracy ze zróżnicowanymi grupami dzieci i uczniów;
- Wymiana wiedzy i doświadczeń w zakresie efektywnych metod wsparcia uczniów ze zróżnicowanymi potrzebami edukacyjnymi oraz wsparcia konsultacyjnego dla nauczycieli pracujących z takimi uczniami;
- Wspólna analiza strategii metodycznych, diagnostycznych i pomocowych promowanych w ramach projektu oraz oszacowanie możliwości ich wdrożenia w praktykę lokalnych szkół i przedszkoli;
- Opracowanie strategii reagowania na trudności w realizacji działań projektu „Szkola dostępna dla wszystkich” występujące w poszczególnych szkołach i przedszkolach zaangażowanych w projekt.

Szczegółowe zadania Wojewódzkich Koordynatorów Sieci (przedstawicieli PDN-ów)

1. Udział w Ogólnopolskim Forum DDU, którego celem jest wypracowanie we współpracy z DDU efektywnych rozwiązań w zakresie realizacji strategii wspierających inicjowanych przez nauczycieli specjalistów - uczestników projektu „Szkola dostępna dla wszystkich”;

2. Współpraca z tzw. MASTER DDU w zaplanowaniu wsparcia wybranych szkół zaangażowanych w projekt ASA w zakresie przeprowadzenia interwencji. Współpraca ta zakłada wspólne konsultacje (w wymiarze 3 h) w formule stacjonarnej lub online, podczas których Master DDU dzieli się doświadczeniami z przeprowadzonych interwencji w jego placówce;
3. Monitorowanie wdrażania interwencji w szkołach należących do wojewódzkiej sieci placówek projektowych;
4. Wsparcie min. dwóch szkół/przedszkoli uczestniczących w projekcie w województwie w zakresie przeprowadzenia interwencji w formie konsultacji, wizyt monitorujących/wizyt konsultacyjnych. Szkoły/przedszkola wytypowane do wsparcia zostaną wskazane przez Realizatora;
5. Przygotowanie sprawozdania z realizacji wsparcia dla w/w szkół/przedszkoli, przedstawienie wniosków i rekomendacji na dostarczonym przez Realizatora wzorze;
6. Promowanie dobrych praktyk w zakresie dostępności na stronach PDN, w materiałach edukacyjnych, publikacjach/konferencjach oraz podczas realizowanych szkoleń;
7. Upowszechnienie działań i produktów projektu „Szkoła dostępna dla wszystkich” w swojej placówce oraz w placówkach oświatowych w swoim regionie;
8. Wsparcie organizacyjne zespołu projektowego w budowaniu mapy zasobów lokalnych, np. organizacji pozarządowych do współpracy w ramach realizowanych interwencji; w realizacji działań badawczych.

Szczegółowe zadania MASTER DDU (Doradców ds. Dostępności Uczenia się)

1. Udział w Ogólnopolskim Forum DDU, której celem jest opracowanie strategii wsparcia wybranych szkół w zakresie realizacji interwencji oraz planu współpracy doradców dostępności uczenia się i koordynatorów placówek doskonalenia nauczycieli;
2. Doradztwo (mailowe, telefoniczne) w zakresie wdrażania konkretnych rozwiązań i strategii poprawiających efektywną realizację etapu interwencji;
3. Dzielenie się własnymi dobrymi praktykami i doświadczeniami z uczestnictwa w projekcie „Szkoła dostępna dla wszystkich”;
4. Przeprowadzenie trzech sesji konsultacyjnych z Wojewódzkim Koordynatorem Sieci – Pracownikiem PDN-u) w formie stacjonarnej lub online w celu zaplanowania wsparcia dla wybranych szkół w przeprowadzeniu interwencji;
5. Pomoc Koordynatorowi w identyfikacji i zrozumieniu problemów związanych z wdrażaniem interwencji, które mogą występować w szkołach;
6. Wsparcie Koordynatora w tworzeniu szczegółowych planów działań mających na celu pomoc w realizacji interwencji w wybranych szkołach;
7. Udzielanie informacji o dostępnych zasobach, narzędziach i technologiach, które mogą wspierać implementację interwencji w szkole;
8. Pomoc w zakresie rozwiązywania bieżących problemów i wyzwań związanych z realizacją poszczególnych etapów projektu „Szkoła dostępna dla wszystkich” w wybranych szkołach i przedszkolach.

4

Skrócone opisy interwencji

Interwencja 1.2. Badania przesiewowe zdrowia emocjonalno-społecznego

Celem jest poprawa dobrostanu uczniów i prorozwojowego klimatu szkoły poprzez wprowadzenie przesiewowej diagnozy stanu zdrowia emocjonalno-społecznego i planowanie oddziaływań wychowawczych na jej podstawie. Polega na przeprowadzeniu badań przesiewowych zdrowia emocjonalno-społecznego uczniów w szkole z zastosowaniem wskazanych narzędzi diagnostycznych do całościowej diagnozy osobowości, czyli funkcjonowania emocjonalno-społecznego oraz temperamentu w Modelu Objawy-Kompetencje-Cechy. Badania są prowadzone w aplikacji internetowej Objawy-Kompetencje-Cechy, które jest udostępniana poradniom psychologiczno-pedagogicznym, psychologom szkolnym, a także innym instytucjom przez Ośrodek Rozwoju Edukacji, po podpisaniu porozumienia.

Opracowane wyniki i wnioski do pracy wychowawczej i oddziaływań w powinny zostać omówione na radzie pedagogicznej. Badanie przesiewowe może być uzupełnione diagnozą pogłębioną lub poszerzoną realizowaną również w Modelu Objawy-Kompetencje-Cechy.

Czas trwania interwencji – rekomendowane jest przeprowadzenie badania przesiewowego raz w roku szkolnym. Czas trwania zależy od tego czy diagnoza jest poszerzana lub pogłębiana. Szacowany czas trwania 3 miesiące.

Interwencja 1.2a. Diagnoza osobowości w Modelu Objawy-Kompetencje-Cechy i oddziaływania postdiagnostyczne – dla specjalistów innych niż psychologów

Działania przewidziane w ramach tej interwencji dają możliwość poszerzenia lub pogłębienia diagnozy przesiewowej realizowanej przez pedagogów,

logopedów i terapeutów pedagogicznych. Czas trwania interwencji zależy od specyfiki podjętych badań i ich celu.

Interwencja 1.2b. Diagnoza osobowości w Modelu Objawy–Kompetencje–Cechy i oddziaływania postdiagnostyczne – dla psychologów

Działania przewidziane w ramach tej interwencji dają możliwość poszerzenia lub pogłębienia diagnozy przesiewowej realizowanej przez psychologów. Czas trwania interwencji zależy od specyfiki podjętych badań i ich celu.

Interwencja 1.3. Diagnoza rozwoju poznawczego dzieci z ryzykiem dysleksji i zaburzeniem językowym – dla pedagogów, logopedów i terapeutów pedagogicznych

Celem interwencji jest profilaktyka w zakresie ryzyka zaburzenia uczenia się w obszarze czytania (dysleksja) oraz zaburzenia językowego poprzez wprowadzenie systematycznych badań przesiewowych dostosowanych do grupy wiekowej i potrzeb oraz planowanie adekwatnych do potrzeb oddziaływań postdiagnostycznych. Interwencja polega na przeprowadzeniu badań przesiewowych z zastosowaniem narzędzi diagnostycznych adekwatnych do wieku i poziomu edukacyjnego. Kolejnym krokiem jest przeprowadzenie diagnozy funkcjonalnej z zastosowaniem kwestionariuszy rozwoju poznawczego z baterii Kompleksowa Analiza Procesów Poznawczych oraz ewentualnie innych narzędzi diagnostycznych. Po przeprowadzeniu analizy uzyskanych wyników z wychowawcą klasy, pedagogiem, logopedą i psychologiem szkolnym; z rodzicami/opiekunami następuje wybór i wprowadzenie wspomagania/działań postdiagnostycznych dostosowanych do potrzeb z baterii KAPP dla terapeutów, rodziców, nauczycieli. Oddziaływania wspomagające trwają minimum 5 miesięcy. Kolejnym krokiem jest powtórne

badanie monitorujące efektywność wprowadzanej interwencji. Powinno być przeprowadzone po minimum 3 miesiącach, a optymalnie po 6 miesiącach.

Interwencja kierowana do dzieci na etapie rocznego przygotowania przedszkolnego i klasy 1 szkoły podstawowej z ryzykiem dysleksji i/ lub z zaburzeniem językowym (ewentualnie jego podejrzeniem).

Czas trwania interwencji – 6 miesięcy.

Interwencja 1.4. Diagnoza rozwoju poznawczego dzieci z ryzykiem dysleksji i zaburzeniem językowym – dla psychologów

Celem interwencji jest profilaktyka w zakresie ryzyka zaburzenia uczenia się w obszarze czytania (dysleksja) oraz zaburzenia językowego poprzez wprowadzenie systematycznych badań przesiewowych dostosowanych do grupy wiekowej i potrzeb oraz planowanie adekwatnych do potrzeb oddziaływań postdiagnostycznych. Interwencja polega na przeprowadzeniu badań przesiewowych z zastosowaniem narzędzi diagnostycznych adekwatnych do wieku i poziomu edukacyjnego. Kolejnym krokiem jest przeprowadzenie diagnozy funkcjonalnej z zastosowaniem testów językowych z baterii Kompleksowa Analiza Procesów Poznawczych oraz ewentualnie innych narzędzi diagnostycznych. Kolejnym krokiem jest analiza uzyskanych wyników z wychowawcą klasy, pedagogiem, logopedą i psychologiem szkolnym; z rodzicami/opiekunami oraz wybór i wprowadzenie wspomagania/ działań postdiagnostycznych dostosowanych do potrzeb z baterii KAPP dla terapeutów, rodziców, nauczycieli. Kolejnym krokiem jest powtórne badania przesiewowe monitorujące efektywność wprowadzanej interwencji. Powinny być przeprowadzone po minimum 3 miesiącach, a optymalnie po 6 miesiącach.

Interwencja kierowana do dzieci na etapie rocznego przygotowania przedszkolnego i klasy 1 szkoły podstawowej z ryzykiem dysleksji i/ lub z zaburzeniem językowym (ewentualnie jego podejrzeniem).

Czas trwania interwencji – 6 miesięcy.

Interwencja 2.1. Wzmacnianie poczucia własnej skuteczności uczniów ze zróżnicowanymi potrzebami edukacyjnymi w oparciu o wykorzystanie metody projektów

Celem interwencji jest wdrożenie metody projektów, jako formy pracy w grupie zróżnicowanej ukierunkowanej na wzmacnianie poczucia własnej skuteczności.

Nauczanie metodą projektów bazuje na aktywności własnej uczących się.

Interwencja polega na przygotowaniu nauczycieli do pracy metodą projektów, a następnie wdrożeniu tej metody w pracy z klasą. W pierwszym etapie nauczyciele specjaliści przeprowadzą szkolenia dla nauczycieli dotyczące zasad i etapów pracy metodą projektów. W drugim etapie nauczyciele przeprowadzają zajęcia, w ramach realizowanych przedmiotów, z zastosowaniem metody projektów.

Czas trwania interwencji jest uzależniony od wyboru tematu projektu oraz jego obszerności. Optymalny czas przeprowadzenia projektu to 4 tygodnie.

Interwencja 2.2. Skuteczne sposoby prowadzenia komunikacji jednokierunkowej z rodzicami

Celem interwencji jest przygotowanie nauczyciela do wdrożenia w pracy nauczycieli modelu komunikacji z rodzicami uczniów bazującego na regularnym informowaniu rodziców o postępach dziecka i komunikacji bazującej na faktach.

Interwencja polega na przygotowaniu nauczycieli przedmiotowych do komunikowania się z rodzicami uczniów opartego na faktach, co wymaga rozwinięcia umiejętności pisania informacji o zachowaniu ucznia językiem faktów, określania oczekiwanego wsparcia ze strony rodziców i opisywania działań wspierających pracę nauczyciela oraz opanowania technik dostrzegania pozytywnych zachowań ucznia i jego mocnych stron. Kolejnym etapem jest wypracowanie i wdrożenie przez nauczycieli procedury regularnego informowania rodziców o pozytywnych zachowaniach ucznia.

Minimalny czas trwania interwencji to trzy miesiące. Optymalny czas trwania interwencji to jeden semestr. Interwencja obejmuje organizację 5 spotkań.

Interwencja 2.3. Wykorzystywanie różnorodnych sposobów prezentacji treści – zastosowanie ETR w pracy z uczniami z trudnościami w rozumieniu języka

Zaproponowana interwencja polega na przygotowaniu nauczycieli specjalistów do wdrożenia innych nauczycieli do prowadzenia zajęć uwzględniających zróżnicowane potrzeby uczniów w zakresie rozumienia mowy i języka.

Dzięki temu będą mogli wyposażyć nauczycieli w kompetencje związane ze stosowaniem narzędzia, jakim jest ETR. Nauczyciele specjaliści zostaną zapoznani z założeniami Projektowania Uniwersalnego w edukacji (UDL), następnie skupią się na pierwszej zasadzie projektowania uniwersalnego w edukacji (PUwE), a w jej ramach z ETR. W drugim etapie nauczyciele specjaliści powinni przekazać wiedzę na temat stosowania ETR – zasadności, skuteczności, zasad przygotowania tekstów w mowie łatwej do czytania i rozumienia osobom prowadzącym zajęcia z uczniami z trudnościami w rozumieniu mowy i języka bez względu na etiologię. Może się to odbywać w ramach szkoleń podczas rad pedagogicznych, szkoleń przeznaczonych dla chętnych nauczycieli, indywidualnego tutoring.

Minimalny czas trwania interwencji powinien być wyznaczony przez konkretną partię materiału/działu wybranego przez osobę uczącą do realizacji z wykorzystaniem ETR. Sugerowany czas trwania: od 2 tygodni do 2 miesięcy.

Interwencja 2.4. Ocenianie w klasie zróżnicowanej sprzyjające nauczaniu i uczeniu się

Celem interwencji jest doskonalenie kompetencji nauczycieli w zakresie oceniania uczniów w sposób zróżnicowany. Opisywana interwencja jest przykładem efektywnego oceniania wewnątrzszkolnego uczniów z wykorzystaniem różnorodnych jego form, nie tylko najbardziej popularnego oceniania cyfrowego. Proponowane rozwiązanie może być inspiracją dla nauczycieli w bieżącej pracy z uczniami. Poszerza jednocześnie ich wiedzę na temat oceniania bieżącego i sumującego oraz wyposaża w dodatkowe umiejętności.

Minimalny czas trwania jest zależny od przedmiotu i liczby lekcji w ciągu tygodnia: przedmioty realizowane w częstotliwości 1-2 lekcje w tygodniu – 1 okres/półrocze; przedmioty realizowane w częstotliwości 3 i więcej lekcji w tygodniu – 3 miesiące.

Interwencja 2.5. Reagowanie na zachowania uczniów zakłócające pracę w czasie lekcji

Celem interwencji jest przygotowanie nauczycieli do wdrożenia w praktyce sposobów skutecznego eliminowania zachowań zaburzających dyscyplinę w klasie. Interwencja polega na przygotowaniu nauczycieli, a następnie wdrożeniu przez nich w praktyce procedur bazujących na zastosowaniu zestawu technik zarządzania grupą, które ułożone według siły interwencji

pozwalają regulować zachowania uczniów w krótko i długofalowej perspektywie bez niepotrzebnej eskalacji sytuacji.

Minimalny czas trwania interwencji: trzy miesiące. Optymalny czas trwania interwencji – jeden semestr regularnego wykorzystywania proponowanych metod.

Interwencja 3.1. Procedura postępowania dla nauczycieli specjalistów w przypadku uczniów, którzy przejawiają zaburzenia w funkcjonowaniu społecznym, z uwzględnieniem perspektywy międzysektorowej

Celem interwencji jest zmniejszenie częstości i intensywności zachowań autodestrukcyjnych, zachowań ryzykownych (całkowite lub częściowe wycofanie), zmniejszenie nasilenia problemów internalizacyjnych i eksternalizacyjnych, redukcja objawów związanych z wybuchami złości i destrukcyjnymi zachowaniami, poprawa relacji interpersonalnych dzięki stabilizacji w relacji, zmniejszeniu chwiejności emocjonalnej, zwiększeniu trwałości relacji.

Interwencja polega na przeprowadzeniu diagnozy funkcjonalnej ucznia w środowisku szkolnym przy użyciu narzędzi: Karta obserwacji zachowań ryzykownych, wywiad, analiza informacji uzyskanych od rówieśników i nauczycieli (skargi). Jeśli w wyniku analizy uzyskanych informacji nauczyciel stwierdzi, że spełnione są kryteria identyfikacji problemu należy poszerzyć działania diagnostyczne. Wymaga to nawiązania kontaktu z I poziomem referencyjnym lub/i PPP – za zgodą rodziców ucznia i przekazania istotnych informacji.

Minimalny czas trwania interwencji to 6 miesięcy, a maksymalny 9 miesięcy. Ważne, aby interwencja odbyła się w jednym roku szkolnym lub przerwa wakacyjna była uwzględniona w Indywidualnym Planie Zdrowienia.

Interwencja 3.2. Procedura postępowania dla nauczycieli specjalistów w przypadku uczniów doświadczających silnego lęku, z uwzględnieniem perspektywy międzysektorowej

Celem interwencji jest poprawa dobrostanu uczniów, u których zaobserwowano objawy zaburzeń lękowych.

Interwencja polega na przeprowadzeniu przez nauczyciela identyfikacji niepokojących zachowań przy pomocy przygotowanej do tego celu ankiety. Kolejnym krokiem jest przekierowanie ucznia pod opiekę psychologa/pedagoga szkolnego który, który dokonuje obserwacji ucznia w różnych aktywnościach na terenie szkoły jak również poddaje go badaniu ankietą zaburzeń lękowych. Następnie psycholog szkolny przeprowadza badanie psychologiczne Interface, celem oceny dobrostanu ucznia. Po przeprowadzonym badaniu psycholog/pedagog szkolny przekazuje rodzicom ucznia informację zwrotną z przeprowadzonej obserwacji i badania Interface. W dalszym etapie uczeń kierowany jest do OŚPP DiM na diagnozę, w wyniku której zostaje objęty pomocą i wsparciem. Ważnym elementem na etapie wdrożenia pomocy uczniowi w OŚPP DiM, jest ścisła współpraca nauczyciela i psychologa/pedagoga szkolnego z psychologiem diagnostą/ psychoterapeutą/ terapeutą środowiskowym, której celem jest dostarczenie informacji, jak wspierać ucznia na terenie szkoły. Po wdrożeniu interwencji psycholog szkolny powtarza badanie Interface.

W przypadku punktów 1-6, w interwencji, optymalny czas ich realizacji to miesiąc (z wyłączeniem pierwszego miesiąca nauki dla pierwszoklasistów; trudności w funkcjonowaniu ucznia mogą w tym czasie wynikać z jego trudności w adaptacji do nowej sytuacji). W przypadku punktów 7-10,

w interwencji, minimalny czas ich realizacji to 6 miesięcy, a optymalny czas będzie zależał od stopnia nasilenia objawów lękowych i trudności w funkcjonowaniu ucznia na terenie szkoły.

Interwencja 3.3. Procedura postępowania dla nauczycieli specjalistów w przypadku uczniów, którzy doświadczyli traumy, z uwzględnieniem perspektywy międzysektorowej

Celem interwencji jest identyfikacja uczniów mogących doświadczać traumy „dużej”, traumy „małej” a także PTSD u dzieci z UA.

Interwencja w pierwszym kroku, polega na obserwacji dziecka przez nauczyciela, psychologa/pedagoga szkolnego. Jej celem jest określenie, na ile zachowania występujące u ucznia mogą być konsekwencją przeżycia traumatycznego i ukazywać się w formie objawów na poziomie zachowania, przeżywania i myślenia dziecka oraz na ile sprawiają mu trudność w funkcjonowaniu w szkole. Następnie w momencie podejrzenia, że może być to PTSD następuje przekierowanie dziecka do poradni psychologicznej na I poziomie referencyjnym w celu przeprowadzenia diagnozy i ustalenie wspólnego planu oddziaływań we współpracy nauczycieli, pedagoga i psychologa szkolnego i specjalistów poradni.

W zależności od wariantu czas trwania interwencji może się różnić.

W wariacie A, dotyczącym traumy dużej, procedura interwencji powinna być uruchomiona zaraz po otrzymaniu przez nauczyciela informacji, że dziecko uległo trudnemu doświadczeniu i nie powinna ona trwać dłużej niż 2 tygodnie, do kroku 7, kiedy dziecko podlega dalszej obserwacji przez nauczyciela oraz psychologa/pedagoga szkolnego. Jest to wersja optymalna, która może

zagwarantować zapewnienie dziecku odpowiedniej opieki. Kolejne kroki – od 8 do 11 – będą zależne od woli rodzica, czy zgłosi dziecko do jednostek poza szkołą i jak szybko dziecko zostanie tam objęte oddziaływaniami pomocowymi. W wariantcie B, dotyczącym traumy małej, procedura może trwać dłużej, w zależności od ilości informacji, jakie zbierze nauczyciel/ wychowawca oraz psycholog i pedagog szkolny. Realizacja procedury do kroku 8 nie powinna jednak zająć dłużej niż miesiąc od momentu zauważenia u ucznia niepokojących objawów czy otrzymania zgłoszenia o zachowaniach problemowych. Jest to wersja optymalna, która może zagwarantować zapewnienie dziecku odpowiedniej opieki. Każde wydłużenie procedury naraża ucznia na występowanie kolejnych traumatycznych wydarzeń i może pogłębić zespół stresu pourazowego. Kolejne kroki, czyli 9 i 10, będą zależne od woli rodzica, czy zgłosi dziecko do jednostek poza szkołą i jak szybko dziecko zostanie tam objęte oddziaływaniami pomocowymi.

Interwencja 3.4. Procedura postępowania dla nauczycieli specjalistów w przypadku uczniów, którzy samookaleczają się, z uwzględnieniem perspektywy międzysektorowej

Celem interwencji jest wyposażenie dyrektorów szkół i nauczycieli specjalistów, w sposób postępowania w sytuacji dokonania przez ucznia na terenie szkoły samouszkodzenia a także obecności u ucznia samouszkodzeń bez lub z obecnymi zachowaniami samobójczymi.

Interwencja polega na zastosowaniu szczegółowo opisanej procedury postępowania przez nauczycieli specjalistów w przypadku dokonania przez ucznia na terenie szkoły samouszkodzenia lub obecności u ucznia samouszkodzeń bez lub z obecnymi zachowaniami samobójczymi tj. powołania

przez placówkę zespołu interdyscyplinarnego w skład, którego wchodzi: dyrektor, wychowawca, psycholog szkolny i/lub pedagog. Do zadań członków zespołu należeć będzie przyjmowanie zgłoszeń i podejmowanie działań interwencyjnych.

Minimalny czas trwania interwencji to 3 miesiące do pół roku. Oddziaływanie 3- miesięczne będzie możliwe szczególnie w przypadku równoległej współpracy najbliższego środowiska ucznia oraz dostępności terminów w poradni czy też ośrodka świadczącego pomoc na rzecz dziecka. W wyjątkowych sytuacjach zespół interwencyjny podejmuje samodzielnie decyzję o przedłużeniu długości trwania procedury w dostosowaniu do potrzeb ucznia.

Interwencja 3.5. Procedura postępowania dla nauczycieli specjalistów w przypadku samobójstwa ucznia lub podjętej przez niego próby samobójczej, z uwzględnieniem perspektywy międzysektorowej

Celem interwencji jest wyposażenie dyrektorów szkół i nauczycieli specjalistów, w sposób postępowania w sytuacji podjęcia na terenie szkoły próby samobójczej, w tym próby samobójczej zakończonej zgonem, następnie powrotu ucznia do klasy/szkoły po podjętej próbie samobójczej a także działań ukierunkowanych na klasę ucznia po podjętej próbie samobójczej zakończonej zgonem na terenie szkoły i poza nią.

Interwencja polega na zastosowaniu szczegółowo opisanej procedury postępowania przez nauczycieli specjalistów w przypadku samobójstwa ucznia lub podjętej przez niego próby samobójczej tj. powołania przez placówkę zespołu interdyscyplinarnego w skład, którego wchodzi: dyrektor, wychowawca, psycholog szkolny i/lub pedagog. Do zadań członków zespołu należeć będzie przyjmowanie zgłoszeń i podejmowanie działań interwencyjnych.

Czas trwania procedury zależy jest od rozpoznanego wariantu zdarzenia, w związku z którym podejmowane są:

- Działania natychmiastowe – 24-72h od zdarzenia
- Działania krótkoterminowe – w pierwszym tygodniu od zdarzenia
- Działania długoterminowe – od drugiego tygodnia od zdarzenia do kilku miesięcy, w zależności od potrzeb społeczności szkolnej, lub bezterminowo.

Interwencja 4.1. Metoda preparowania tekstów w toku edukacji uczniów ze zróżnicowanymi potrzebami edukacyjnymi

Celem interwencji jest wspieranie uczniów z doświadczeniem migracji w nabywaniu języka polskiego jako języka obcego oraz uczeniem się przedmiotów szkolnych w języku polskim. Działanie ma na celu rozwinięcie umiejętności korzystania z metody preparowania (upraszczania) tekstów zawierających nazewnictwo specjalistyczne z przedmiotowych podręczników szkolnych. Metoda ta polega na upraszczaniu tekstu oryginalnego przez usuwanie trudniejszych struktur gramatycznych lub leksykalnych czy parafrazowaniu, tak, aby tekst został dostosowany pod względem formalnym i treściowym do poziomu biegłości językowej, którą reprezentują uczniowie z doświadczeniem migracji. Zabieg wymaga stosowania odpowiednich reguł tworzenia wypowiedzi związanych z aspektem leksykalnym (dobór słownictwa), aspektem składniowym (budowę zdań), aspektem kompozycyjnym i kognitywnym (organizację treści) oraz aspektem wizualnym (typografię i layout tekstu). Metoda może być stosowana na różnych etapach edukacyjnych.

Czas trwania interwencji zależy od potrzeb oraz możliwości rozwojowych i językowych ucznia/ów z doświadczeniem migracji. Proponujemy wykorzystanie jednego tekstu uproszczonego wraz z ćwiczeniami podczas 45 minutowych zajęć.

Interwencja 4.2. Metoda międzykulturowego portfolio w procesie nauczania-uczenia się języka polskiego jako obcego

Celem interwencji jest wsparcie ucznia z doświadczeniem migracji w rozwijaniu kompetencji językowych i świadomości międzykulturowej dzięki zastosowaniu metody międzykulturowego portfolio. Metoda ta polega na trwającym przez cały okres zajęć językowych zbieraniu przez dzieci i młodzież z doświadczeniem migracji materiałów potwierdzających podwyższanie kompetencji w zakresie posługiwania się językiem polskim oraz rozwijanie rozumienia polskiej kultury czy zwyczajów. Proces ten jest dostosowany do wieku ucznia i odbywa się z uwzględnieniem różnych form ekspresji werbalnej i plastycznej.

Interwencja jest przeznaczona dla uczniów szkół podstawowych (klasy 4-8), których znajomość języka polskiego sytuuje się na poziomie podstawowym. Optymalny czas trwania interwencji to 28 godzin dydaktycznych (14 zajęć po 90 min.), minimalny – 14 godzin dydaktycznych (7 zajęć po 90 min.).

Interwencja 4.3. Zwiększenie liczby interakcji między uczniami w czasie lekcji w grupie zróżnicowanej kulturowo

Celem interwencji jest włączenie do codziennych działań nauczyciela, w czasie lekcji przedmiotowych lub innych zajęć z uczniami, aktywności mających służyć zwiększeniu częstotliwości kontaktów między uczniami w klasie co sprzyja integracji i pozwala przeciwdziałać negatywnym zjawiskom, jak izolacja czy stygmatyzacja. Nauczyciel przygotowując i prowadząc lekcję adekwatnie dobiera zadania do pracy grupowej, które wymagają współpracy oraz wprowadza aktywności, dzięki którym uczeń izolowany znajduje się w zróżnicowanych konfiguracjach społecznych; małych lub większych

zespołach z wykorzystaniem różnych form podziału na pary/grupy (np. technika Think, Pair, Share). Proponowane działania mogą być stosowane w pracy z uczniami szkół podstawowych i średnich. Minimalny czas trwania interwencji to dwa miesiące. Optymalny czas trwania interwencji – jeden semestr regularnego wykorzystywania proponowanych metod.

Interwencja 4.4. Zarządzanie klasą zróżnicowaną kulturowo

Celem interwencji jest ograniczenie sytuacji występowania wśród uczniów zachowań wykluczających, takich jak: odmowa współpracy, komentarze dyskryminujące i przemoc werbalna, komunikaty i zachowania oparte na stereotypach i uprzedzeniach. Działanie polega na zauważaniu zachowań wykluczających, adekwatnym do sytuacji reagowaniu (np. zachęcaniu do wykonywania pracy w grupie, stosowaniu komunikat typu STOP, odwoływaniu się do zasad ustalonych w klasie). W przypadku, gdy zachowania wykluczające się powtarzają interwencja jest kontynuowana w celu poszukiwania przyczyn takiej sytuacji i wprowadzenia działań naprawczych.

Proponowane działania mogą być stosowane w pracy z uczniami szkół podstawowych i średnich. Minimalny czas trwania interwencji to trzy miesiące. Optymalny czas trwania interwencji – jeden semestr regularnego wykorzystywania proponowanych metod.

Interwencja 4.5. Umiejętność budowania wrażliwego międzykulturowo sposobu komunikowania się z rodzicem dziecka z doświadczeniem migracji

Celem interwencji jest rozwijanie kompetencji wrażliwej międzykulturowo komunikacji z rodzicami ucznia z doświadczeniem migracji. Współpraca z rodzicami dzieci z doświadczeniem migracji może stanowić wyzwanie

dla nauczyciela, ze względu na różnice kulturowe, językowe i społeczne, a jednocześnie jest niezbędna by adekwatnie wspierać ucznia. Działanie w ramach interwencji polega na autorefleksji nauczyciela co do własnych doświadczeń w kontaktach z rodzicami dzieci z doświadczeniem migracji, źródeł sukcesów czy przyczyn potencjalnych nieporozumień. Autoewaluacja nauczyciela jest prowadzona w formie gromadzonego dossier opartego na założeniach i technikach podejścia komunikacyjnego skoncentrowanego na rozwiązaniach (PSR).

Działania przeznaczone są dla nauczycieli-specjalistów pracujących z uczniami w każdym wieku (wszystkie etapy edukacyjne). Minimalny czas działania to jeden semestr, optymalny – rok szkolny.

Interwencja 5.1. Rozwijanie umiejętności Porozumienia Bez Przemocy (PBP) w przedszkolu z wykorzystaniem gry planszowej „Żyrafa”

Celem interwencji jest rozwijanie kompetencji społeczno-emocjonalnych dzieci w wieku przedszkolnym oraz zwiększanie zasobów grupowych takich jak poziom empatii, zaufania oraz komunikowania bez przemocy w grupie.

Interwencja polega na wprowadzeniu elementów strategii postępowania Porozumiewania Bez Przemocy w grupie uczniów w wieku przedszkolnym, tj. wyjaśnienie „Czterech kroków dobrej rozmowy” oraz na czym polega język Żyrafy i Język Szakala. Dzieci zaznajomione z koncepcją PBP ćwiczą umiejętności opisywania sytuacji, wyrażania uczuć i potrzeb oraz formułowania próśb za pomocą gry planszowej Żyrafa.

Czas trwania interwencji – 6 tygodni.

Interwencja 5.2. Rozwijanie zdolności do wychodzenia poza własną perspektywę widzenia siebie i świata

Celem interwencji jest rozwijanie umiejętności wychodzenia poza własną perspektywę i dostrzegania argumentów strony przeciwnej, kształtowanie dyspozycji do myślenia otwartego i elastycznego oraz tworzenie nawyku weryfikowania własnych przekonań i otwartości na perspektywę innych osób u młodzieży. Interwencja polega na przeprowadzeniu warsztatów dla młodzieży obejmujących edukację na temat wagi i znaczenia dostrzegania perspektywy innej niż własna, otwartości i elastyczności w myśleniu dla rozumienia innych oraz unikania błędów poznawczych czy zniekształceń.

Czas trwania interwencji – bezpośrednio z uczniami: od jednego do sześciu tygodni, w przypadku nauczycieli przedmiotu: min. 8 tygodni.

Interwencja 5.3. Współpraca szkoły z organizacją społeczną w zakresie doskonalenia procesów edukacyjnych i wychowawczych

Celem interwencji jest wzmocnienie i uzupełnienie szkoły w realizacji konkretnych potrzeb w zakresie prowadzenia procesów edukacyjnych i wychowawczych (opisanych wyżej) z wykorzystaniem eksperckości i doświadczenia organizacji społecznych, wzbogacenie oferty edukacyjnej szkoły w zakresie rozwijania kompetencji miękkich u uczniów i uczennic i tym samym wzmocnienie konkurencyjności szkoły na rynku usług edukacyjnych, pozyskiwanie wsparcia w zakresie poszukiwania rozwiązania dla niespodziewanych wyzwań poprzez wykorzystanie elastyczności i szybkiego reagowania organizacji społecznych na takie wyzwania, wzmocnienie w szkole procesów profesjonalizacji kadry pedagogicznej (nauczycieli, wychowawców, psychologa / pedagoga), rozwijanie szkolnego modelu długofalowej współpracy

z podmiotami z zewnętrznego otoczenia szkoły. Działanie polega opracowaniu wskazówek dotyczących budowania współpracy z perspektywy szkoły, diagnozie potrzeb edukacyjnych i wychowawczych do wzmocnienia w szkole, diagnozie potrzeb i zainteresowań uczniów, analizie działań profilaktyczno-wychowawczych, wskazania odpowiednich form działania do wdrożenia w szkole, konsultacji z Radą Rodziców, jeśli oferta dotyczy bezpośredniej pracy z uczniami, ustaleniu harmonogramu działań, stworzeniu odpowiednich warunków w szkole sprzyjających włączaniu się w działania proponowane przez organizacje społeczne.

Czas trwania interwencji – od 2 miesięcy do całego roku szkolnego.

Interwencja 5.4. Działania wspierające uczniów z zaburzeniami w komunikacji wynikającymi ze zjawiska przemocy

Celem interwencji jest zwrócenie uwagi na problem przemocy werbalnej. Zaburzenia komunikacji są jednym z największych zagrożeń dla zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży. Działanie polega na wyposażeniu uczniów w wiedzę na temat zaburzeń komunikacji wynikających z przemocy, w wiedzę na temat rozpoznawania, nazywania i rozumienia emocji, w wiedzę i kompetencje dotyczące identyfikacji własnych potrzeb i strategii realizacji ich, w kompetencje niezbędne do budowania pewności siebie i stosowania właściwych strategii komunikacyjnych (np. asertywna odmowa).

Czas trwania interwencji – minimalny czas: 3 spotkania x 135 minut.

Załącznik 1. Opis metody World Café

Metoda World Café określana bywa jako rozmowa kawiarniana.

Jest to narzędzie aktywizujące, przeznaczone do pracy z dużym zespołem.

Umożliwia uporządkowaniu dyskusji, wymianę informacji i pomysłów oraz określenie potrzeb i oczekiwań wszystkich zaangażowanych stron.

World Café oparte jest na założeniu, że ludzie noszą w sobie wystarczająco dużo mądrości i kreatywności, żeby stawić czoła nawet najtrudniejszym wyzwaniom. Wystarczy tylko stworzyć odpowiedni kontekst i osiągnąć wystarczający stan skupienia, żeby zyskać dostęp do tych zasobów i wykorzystać je w najważniejszych sprawach.

Sposób pracy podczas World Café:

- Skupiamy się na tym, co ważne.
- Dodajemy swoje pomysły do dyskusji.
- Mówimy, co myślimy i czujemy.
- Słuchamy, żeby zrozumieć.
- Łączymy ze sobą pomysły.
- Bawimy się dobrze!

Uczestnicy podzieleni są na kilkusobowe grupki, które przy stolikach dyskutują na zadany temat. Po pewnym czasie (np. 15 - 20 minutach) następuje zmiana i wszyscy poza jedną osobą (gospodarzem stolika) przenoszą się do innych stolików, omawiających inny temat lub inny aspekt danego tematu. Gospodarz stołu streszcza to, co powiedziały poprzednie grupy i zachęca do dalszej dyskusji. Ponadto uczestnicy zachęceni są do zapisywania bądź rysowania swoich pomysłów (na papierowych lub kartkach „przypisanych” do stolika), aby następne grupy mogły się do nich odwoływać. Na zakończenie spotkania dyskusje podsumowywane są w części plenarnej.

Końcowa sesja ma na celu pokazanie uczestnikom ciekawych pomysłów, które powstały podczas spotkania. Poprosimy uczestników o chwilę zastanowienia się nad efektami tej dyskusji – czy poszerzyła się ich wiedza, czy zmienił się punkt widzenia na pewne sprawy, czy pojawiły się inne pytania do omawianego tematu?

KROK I

Identyfikacja tematów do dyskusji.

KROK II

Podział tematów i przyporządkowanie ich do stolików.

KROK III

Praca przy stolikach

Nie ma obowiązku zmiany stolika, ani uczestniczenia we wszystkich dyskusjach – ważne jest, aby te kwestie zaplanować na początku.

KROK IV

Podsumowanie

Po zakończeniu wszystkich sesji (lub po zakończeniu każdej po kolei) wszyscy uczestnicy ponownie się wspólnie spotykają, moderatorzy prezentują zapisane przez siebie wnioski z każdej dyskusji.

KROK V

Analiza i działanie

Ostatnim etapem jest przeanalizowanie wypracowanych przez grupy wniosków i pomysłów (rekomendacji).

Załącznik 2. Program warsztatu dla dyrektorów

Temat:

Jak zmieniać swoją praktykę dyrektorską, by rozwijać samodzielność i motywację nauczycieli?

Cel:

Poznać warunki i zasady organizacji prowadzenia - w ramach nadzoru pedagogicznego - które sprzyjają rozwijaniu motywacji i zaangażowaniu nauczycieli.

Kryteria sukcesu:

- Wskazuję 2-3 osobiste kompetencje i cechy wspierające zespół, z którym pracuję.
- Formułuję konkretne zasady prowadzenia rozmów z nauczycielami.
- Wskazuję, co sprzyja motywacji i zaangażowaniu nauczycieli i planuję zastosowanie wybranych działań w swojej codziennej praktyce.

Skrócony program:

1. Wprowadzenie do warsztatu – cele i kontekst (miniprezentacja).
2. Moje grupowe supermoce – autodiagnoza dyrektorska (praca w parach i na forum).
3. Co sprzyja motywacji i zaangażowaniu nauczycieli – wprowadzenie do teorii autodeterminacji (burza mózgów i miniprezentacja).
4. Jakie rozmowy indywidualne prowadzimy na co dzień z nauczycielami? (praca z listą).
5. Po czym poznamy, że dobrze przygotowaliśmy, przeprowadziliśmy i podsumowaliśmy np. daną rozmowę (praca w grupach i gadająca ściana)
6. Podsumowanie (refleksja indywidualna i grupowa).

OPIS

Teoria autodeterminacji zakłada, że jeśli celem lidera jest rozwijanie zespołów zmotywowanych do działania, czerpiących z tego radość oraz angażujących się w równym stopniu w realizację celów osobistych i zespołowych, to kluczowe jest zaspokojenie potrzeb psychologicznych członków zespołu w zakresie **autonomii, kompetencji i relacyjności**. Myśląc o jej zastosowaniu w szkole odnosimy ją nie tylko do motywacji uczniów na lekcji, ale także do zaangażowania nauczycieli w tworzenie przyjaznego środowiska uczenia się dzieci i dorosłych. Podczas warsztatu skupimy się na tym, **jak dyrektor może wzmocnić motywację nauczycieli**, by wspólnie lepiej dbać o uczenie się w szkole i tworzyć z nimi sojusze na rzecz dziecka.

W czasie warsztatu:

- wyjaśnimy założenia teorii autodeterminacji,
- przyjrzymy się skutecznym strategiom, które wpływają na motywację i zaangażowanie nauczycieli,
- wypracujemy rozwiązania dla dyrektora do jego codziennej praktyki nadzoru pedagogicznego,
- rozpoznamy też własne cechy i postawy, które sprzyjają aktywowaniu motywacji nauczycieli.

Prowadząca: Sylwia Żmijewska-Kwiręg, dyrektorka programowa „Szkoty uczącej się” w Centrum Edukacji Obywatelskiej. Zaangażowana od lat w rozwijanie różnych formatów doskonalenia zawodowego kadry zarządzającej szkołą. Współautorka publikacji „Budowanie kultury organizacyjnej szkoły z uwzględnieniem idei autodeterminacji czyli o motywacji w praktyce dyrektorskiej”.

Skład komputerowy: **C&C Sp. z o.o. – www.ccpog.com.pl**

Layout: **C&C Sp. z o.o. – www.ccpog.com.pl**

Copyright © **Instytut Badań Edukacyjnych, Warszawa 2024**

Wydawca: **Instytut Badań Edukacyjnych, ul. Górczewska 8, 01-180**

Warszawa, tel. (22) 24 17 100, www.ibe.edu.pl

Warszawa 2024 r.

Zrealizowane przez Instytut Badań Edukacyjnych w partnerstwie z Funduszem

Narodów Zjednoczonych na Rzecz Dzieci (UNICEF) i Ministerstwem Edukacji

Narodowej w ramach projektu „Szkoła dostępna dla wszystkich”.

